

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมของครัวเรือนและชุมชนในการก้าวสู่สังคมชราภาพ ศึกษาเทศบาลตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

- 1) เพื่อค้นหาครอบครัวและชุมชนที่มีการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่สังคมชราภาพ เรื่องเศรษฐกิจ สุขภาพ ผู้ดูแล สภาพที่อยู่อาศัย การดำรงอยู่ในอนาคต อย่างไร
- 2) เพื่อค้นหาสภาพปัญหาของการเตรียมความพร้อมและแนวทางแก้ปัญหา

5.1 ผลการวิจัย คือ

1) การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ของครัวเรือน โดยการออกแบบสอบถามการเตรียมความพร้อมของครัวเรือนในการก้าวสู่สังคมชราภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ขึ้นไป ในเทศบาลตำบลศาลายา ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และให้ผู้สูงอายุตอบแบบสอบถามโดยอ่านให้ฟังและรวบรวมแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผล ประกอบกับการสังเกตสภาวะแวดล้อมทั่วไปความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลศาลายามีการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่สังคมชราภาพในระดับน้อยทุก ๆ ด้านไม่ว่าการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ สภาพที่อยู่อาศัย ด้านสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตไปเรื่อย ๆ ในปัจจุบันขณะที่อยู่ในวัยหนุ่มสาววัยแรงงานก็ไม่ได้มองไปถึงอนาคต ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากสาเหตุหนึ่งก็คือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ด้วยเหตุที่เทศบาลตำบลศาลายาประชากรส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางค่อนข้างยากจนอาชีพดั้งเดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุตร หลาน การดำเนินชีวิตในอนาคตขึ้นอยู่กับบุตร หลาน เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) ที่สรุปว่าผู้สูงอายุมองว่า การสูงอายุขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงตามปกติของชีวิต

ซึ่งไม่ได้ให้ความสนใจในการเตรียมความพร้อมก้าวสู่สังคมชราภาพมากนักและยังสอดคล้อง ผลการวิจัยของนภาพร ชโยวรรณและคณะ (2551) เรื่องการเตรียมการเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุที่พบว่า ผู้สูงอายุไทยกว่าครึ่งไม่มีการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุทั้ง ๆ ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าการ เตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกคนได้ตระหนักในเรื่องประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุใน อนาคตหนุ่มสาวปัจจุบันในอนาคตจะต้องเป็นผู้สูงอายุคนหนึ่ง เมื่ออยู่วัยแรงงานจะต้องเตรียมตัว กันอย่างไรในทุกด้านเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขอย่างยั่งยืน

2) การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ของชุมชนเรื่องความคิดเห็นในการเตรียมความพร้อม ของชุมชนในการก้าวสู่สังคมชราภาพ โดยออกแบบสอบถามผู้นำชุมชน ผลการศึกษาพบว่าผู้นำ ชุมชนมีความคิดเห็นการเตรียมความพร้อมด้านการดูแล ด้านสุขภาพกายใจ ด้านความ ปลอดภัย สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม อยู่ในระดับมากโดยเฉพาะความคิดเห็นการเตรียมความพร้อม ด้านการดูแลผู้สูงอายุและการเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยสิ่งแวดล้อมและสถานที่เห็น ด้วยมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าผู้นำชุมชนได้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญการเตรียมความ พร้อมในการก้าวสู่สังคมชราภาพ สำหรับการศึกษารายละเอียดเรื่องความสามารถในการบริหารงานการ เตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนพบว่าผู้นำชุมชนมีความสามารถในการบริหารงานการเตรียม ความพร้อมในการก้าวสู่สังคมชราภาพในภาพรวมระดับมาก โดยที่ผู้นำชุมชนมีความสามารถ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อของบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ จัดทำแผน / โครงการ ผู้สูงอายุ จัดหาบุคลากรอาสาสมัครมาให้ความรู้และดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และการ ประชาสัมพันธ์ได้มาก แต่สิ่งที่ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการบริหารงานเตรียมความพร้อม รองลงมาคือเรื่องงบประมาณเพื่อผู้สูงอายุ

3) การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพของชุมชน โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนผล การศึกษาโดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชนศาลายามีจำนวน ทั้งสิ้น 14 ชุมชน แต่ละชุมชนจะมีประธานชุมชน รองประธานชุมชนเป็นผู้ประสานงานระหว่าง ประชากรในชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันชุมชนศาลายามีชมรมผู้สูงอายุ ให้ประชากร สูงอายุในชุมชนสมัครเข้าเป็นสมาชิกชมรมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เข้าร่วมทำกิจกรรมกับชมรมทุกวันที 28 ของทุกเดือน การเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมมีรถรับส่งผู้สูงอายุและบางส่วนเดินทางมาเอง

สถานที่จัดกิจกรรมไม่แน่นอน งบประมาณสนับสนุนได้จากเทศบาลตำบลสาขลา เป็นค่าอาหารกลางวัน และจากผู้มีจิตบริจาค ในกิจกรรมผู้สูงอายุนั้นจะมีวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพ ด้วยตนเอง การกินอาหารและสาธิตการออกกำลังกายเพื่อให้ผู้สูงอายุนำกลับไปปฏิบัติเองที่บ้าน ได้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมผ่อนคลายเช่น มีการแสดงจากนักแสดงตลก การร้องเพลงของผู้สูงอายุ การดำเนินการของชุมชนด้านสุขภาพได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลประจำตำบล มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติสุขภาพของผู้สูงอายุ มีการประสานงานกับ โรงพยาบาลสาขลาทุกเดือนมีรถบริการเคลื่อนที่ของโรงพยาบาลออกดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ มีอาสาสมัครประจำหมู่บ้านทำงานร่วมกับทางโรงพยาบาล ขณะเดียวกันมีการส่งอาสาสมัครประจำหมู่บ้านเข้ารับการอบรมด้วย มีโครงการดูแลสุขภาพของครัวเรือนโดยได้รับความร่วมมือจาก มหาวิทยาลัยมหิดลมีผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มประมาณ 700 คน และผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรม สม่่าเสมอประมาณ 200 คน มีการแนะนำดูแลถึงที่บ้าน เช่น เรื่องการรับประทานยา สุขภาพจิต มีการทำหลังคาเรือนเป็นหอผู้ป่วยใน (Home Healthcare) ใช้นโยบายการป้องกันอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ สร้างนวัตกรรมดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และได้มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพคัดกรองโรคเบาหวานตั้งแต่ผู้มีอายุ 35 ปีขึ้นไป เพื่อแบ่งกลุ่มการดูแล ในปัจจุบันถือเป็นโครงการที่ดีสำหรับผู้สูงอายุและกำลังจะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต สำหรับเรื่องระบบการส่งต่อผู้สูงอายุไปโรงพยาบาล ทางชุมชนไม่มีพาหนะนำส่งโดยเฉพาะ มีเพียงการระดมความช่วยเหลือกันในชุมชน บางครั้งเพื่อนบ้านช่วยเหลือกันในการนำส่ง โดยระยะทางจากบ้านไปโรงพยาบาลไม่ห่างกันมากนัก จึงไม่เป็นปัญหาในชุมชน ซึ่งจะเห็นว่าการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทางชุมชนได้มีการทำงานร่วมกันกับหลายหน่วยงาน เป็นสิ่งที่ดีในปัจจุบัน ในอนาคตนั้นควรต้องมีการพัฒนาโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้มีคุณภาพและเพียงพอ เพื่อเตรียมพร้อมรองรับปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

ในเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ในชุมชนมีการรวมกลุ่มเป็นสมาชิก ฅาปนกิจ สำหรับระบบการออมในระยะยาวของชุมชนยังไม่มีมีการเตรียมความพร้อมแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นเรื่องใหญ่อย่างไรก็ตามได้มีความคิดในเรื่องของการออมชุมชน ดังนั้นควรมีแกนหลักในการดำเนินการ

เรื่องสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในปัจจุบันมีสวนสาธารณะในทุกชุมชนแล้วผู้สูงอายุสามารถมาใช้บริการได้ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกเช่นทางเดินเท้า ทางลาดสำหรับผู้สูงอายุยังไม่มีเตรียมการ

ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางเสียงตามสายในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลข่าวสารทางราชการและการเคลื่อนไหวในชุมชนมิได้เป็นข่าวสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิต

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนและภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งสร้างความตระหนักการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่สังคมชราภาพเพื่อที่ประเทศไทยจักได้เป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพในอนาคต โดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกคนและคนในชุมชนรับทราบเรื่องนี้โดยสื่อที่ทุกคนเข้าถึงได้เพื่อเตรียมการปัจจุบันสำหรับอนาคต ขณะเดียวกันเรื่องสังคมผู้สูงอายุไม่ใช่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นเป็นเรื่องระดับประเทศที่ต้องเตรียมพร้อมด้วย

2. กระตุ้นและส่งเสริมให้คนในชุมชนดูแลกันเองโดยสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง และให้ข้อคิดผู้สูงอายุด้วยว่าคุณภาพชีวิตที่ดีต้องเริ่มต้นที่ตัวเอง

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้การเตรียมความพร้อมก้าวสู่สังคมชราภาพในเรื่องการออมเงิน สุขภาพกาย ใจ สภาพที่อยู่อาศัย การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต ใ้บุคคลวัยทำงานได้ตระหนักและเห็นเป็นเรื่องสำคัญ

4. เผยแพร่เข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและให้ลึกซึ้ง ส่งเสริมให้มีความพอเพียงในชีวิต รู้จักออม ตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต ดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุต้องมีการเตรียมความพร้อมจึงจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีในอนาคตจักได้มีชีวิตอยู่อย่างไม่ลำบาก

5. ครอบครัวยุคใหม่ควรเลี้ยงบุตร หลาน ให้ได้รับการศึกษาที่ดีและมีอาชีพการงานที่มั่นคง ถ้าบุตรหลาน มั่นคงจะมีความสามารถดูแลบุพการีได้

6. ปลูกฝังอบรมสั่งสอนให้บุตร หลาน เห็นความสำคัญของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย รู้จักกตัญญู ต่อผู้มีพระคุณ มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีความรับผิดชอบ

7. การทำงานของชุมชนควรทำงานแบบองค์รวม ร่วมคิด ร่วมทำ ไม่แยกกันทำงาน ประสานงานกัน

8. การดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุ ควรให้ผู้สูงอายุเข้ามาเป็นสมาชิกให้มากที่สุดเพื่อจะได้เข้าร่วมทำกิจกรรม ผ่อนคลาย โดยประธานชุมชนผู้ใกล้ชิดควรเข้าถึงผู้สูงอายุในชุมชนศึกษาปัญหา และสาเหตุผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อหาเหตุผลในการที่ไม่เข้าเป็นสมาชิก และร่วมกันแก้ไขปัญหา

9. เนื่องจากในชุมชนศาลายามีผู้สูงอายุส่วนใหญ่ฐานะปานกลางค่อนข้างไปทางยากจน ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่สังคมชราภาพทางชุมชนควร แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ยากไร้ ควรมีนโยบายสนับสนุนด้านรายได้หรือให้มีอาชีพเสริม แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เจ็บป่วยเรื้อรัง นอนติดเตียง และครอบครัวมีฐานะยากจน ต้องพึ่งผู้อื่นชุมชนต้องประสานให้ความช่วยเหลือ และในอนาคตชุมชนต้องมีการเตรียมความพร้อมเรื่องบริการทางการแพทย์ คลินิกผู้สูงอายุเข้าถึงผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

10. ทางชุมชนหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงควรต้องเตรียมพร้อมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวันและไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้สูงอายุ

11. ผู้ทำงานให้ชุมชนควรต้องมีจิตอาสาอย่างแท้จริง มีเวลาให้กับชุมชน

สังคมผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี จะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไม่ควรรอแต่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุน

งานวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางและวิธีการเพิ่มบทบาทแก่ชุมชนให้เป็นแกนหลักในการดูแลและบริการผู้สูงอายุ
2. ประเมินศักยภาพของครอบครัวและชุมชนในการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ
3. AEC กับบทบาทแรงงานข้ามชาติเพื่อดูแลผู้สูงอายุ